ఆవిష్కరణ

(1989)

న్యూస్ పేపరు ముందేసుకుని కూర్చున్నారే గాని సాంబయ్యగారి దృష్టి అందులోని వార్తల మీద లేదు. అతని కళ్ళలో గత కాలపు సంఘటనలేవో లీలగా కదులాడుతున్నాయి.

ఈజీచైర్లోంచి కాస్త ముందుకు వంగి కిటికీలోంచి వీధిలోకి చూశారు. పిల్లలెవరో రోడ్డు మీదే క్రికెట్ ఆడుకుంటున్నారు. డిటెక్టివ్ పుస్తకాలు అద్దెకిచ్చే కుర్రాడు ఎదురింటి వారికి కొత్త పుస్తకాలిచ్చి పాతపుస్తకాలను తీసుకు వెళ్తున్నాడు.

మళ్ళీ పేపరు మీదికి దృష్టి సారించేరు సాంబయ్యగారు. దేశ రాజకీయాలు అస్తవ్యస్తంగా వున్నాయనిపించిందాయనకు. జీవితంలో రాణింపుకు రావలసినవాడు వక్రమార్గాన్ని తొక్కకతప్పదేమో నన్పించిందాయనకు. పేపరు చూస్తూనే ఒకట్రెండు మార్లు కిటికీలోంచి వీధిలోకి దృష్టి సారించారు. ఆయన కళ్ళూ మనసూ రెండో కొడుకు త్రివేది కోసమే ఎదురు చూస్తున్నాయి.

అంతలోకి వీధి గుమ్మంలోకి ఆటో వచ్చి నిల్చుంది. అందులోంచి త్రివేది దిగేడు. రెండు పెద్ద అట్ట పెట్టెలను ఆటో డ్రైవర్ సాయంతో తీసుకువచ్చి ముందుగదిలో పెట్టించేడు.

పెట్టెల వంక చూసేరు సాంబయ్యగారు. వాటిపై తన ఎడ్రసూ పంపిన వారి అడ్రసూ స్పష్టంగా వున్నాయి. ఆటో వాడిని పంపేసి, సీలు చేసిన అట్టపెట్టెలను విప్పడం మొదలు పెట్టేడు త్రివేది. పార్వతమ్మ కూడ లోపల్నించి వచ్చి ఎదురుగా కూర్చుంది. తనకోస మేదో తెచ్చామని తల్లీ దండ్రీ చెప్పి, చూపించే వరకూ కళ్ళు మూసుకోమంటే మూసుకున్న ఐదేళ్ళ పాపాయి ఆతృతలా వుందిప్పుడు సాంబయ్యగారి పరిస్థితి. కాకపోతే ఆ ఆతృతని పైకి కన్పించనీయటం లేదు.

ఒక అట్టపెట్టె మూత తెరిచి లోపలవాటిల్లో రెండు పుస్తకాలు బయటకు తీసి ఒక పుస్తకం తండ్రికీ, మరొకటి తల్లికీ అందించేడు త్రివేది—

అప్పుడే పుట్టిన పసిబిడ్డను ఒడిలోకి తీసుకున్నట్టు ఆప్యాయంగా ఆత్రంగా పుస్తకాన్ని చేతిలోకి తీసుకున్నారు సాంబయ్యగారు—

దాని ఆవిర్భావానికి వెనుక జరిగిన కథంతా తెల్సినదే అయినా కలా నిజమా అన్నంత ఆశ్చర్యంతో ఆయన కళ్ళు మెరిశాయి— ముఖ చిత్రం ఎంతో అందంగా సహజంగా వచ్చింది— వెనుక అట్టమీద నిండుగా ఆయనదే రేఖా చిత్రం వుంది— దానికి కాస్త దిగువగా పరిచయ వాక్యాలు క్లుప్తంగా అచ్చేసి వున్నాయి—

"పుస్తకం చాలా బాగా వచ్చింది కదండీ. ఫోటో కాకపోయినా ఫోటోలో వుండేంత జీవకళా ఆ గీతల్లో తీసుకొచ్చాడా చిత్రకారుడు— ఈ శుభ సమయంలో స్వీట్ పట్టుకొస్తా వుండండి" అంటూ లోపలికి వెళ్ళింది పార్వతమ్మ.

పెట్టెల్ని లోపలిగదిలోకి చేరవేసేడు త్రివేది—

పుస్తకం విప్పి పేజీలు తిరగవేశారు సాంబయ్యగారు— తెల్లని కాగితం, అందమైన అచ్చు— ఎంతో అద్భుతంగా తన కోరిక మేరకు వచ్చిందనిపించింది.

పార్వతమ్మ ప్లేటుతో కోవాతెచ్చి ఆయనముందు పెట్టివెళ్ళింది— నోరు తీపి చేసుకుని మరో మారు పుస్తకం వంక చూశారాయన— మన సంతా ఆనందంతో నిండిపోయింది—

"ఏనాటి కోరిక యిది! ఇన్నాళ్ళకు యిలా తీరింది!" అనుకుంటూంటే ఆయన కనుకొలుకుల్లో నీళ్ళు జేరాయి—

పాతికేళ్ళ క్రితం కాబోలు.... తను రచయితగా కలంపట్టి తొలి కథను ప్రచురించాడు— పెద్దమ్మాయి కడుపులో వుంటే పురిటికోసం

పార్వతి వాళ్ళ పుట్టింటి కెళ్ళినపుడు రాశాడు మొట్టమొదటి కథను- ఆ కథ సరిగ్గా అమ్మాయి పుట్టిన రెండు రోజులకు అచ్చయి తన చేతి కొచ్చింది- అప్పటి ఆ సంతోషం అంతాయింతా కాదు- తన కలంనించే కాదు తన యింటకూడ సరస్వతి పుట్టిందన్నాడు- అమ్మాయికి సర స్వతి పేరే పెట్టేడు-

ఆ కథకొచ్చిన పారితోషికం తక్కువే కావొచ్చు- కానీ అప్పట్లో సరస్వతి అన్న ప్రాశనకు ఆ డబ్బుతో చిన్న వెండి గిన్నె వచ్చింది- ఆ తర్వాత రెండు సంవత్సరాలలో ఐదారు కథల వరకూ అచ్చయ్యాయి- వాటి నుండి వచ్చిన డబ్బును కూడ తను సరస్వతి కోసమే ఖర్చు చేశాడు-

కూతురైతేనేం? ఇప్పుడలా తన ఋణం తీర్చుకుంది!

ఆ మాటకొస్తే నాలుగేళ్ళ వయసు నుండే సరస్వతి తన రచనా వ్యాసంగానికి సాయపడింది- కథరాసి ఒక్కొక్క కాగితమే అందిస్తే క్రింద కూర్చుని వాటిని చక్కగా దొంతు పెట్టేది- మరికాస్త పెద్ద య్యాక పేజీ నెంబర్లు కూడ వేసేది! ఆ సరస్వతే యిప్పుడు తన కథలను కొన్ని ఒకచోట చేర్చేందుకు దోహదపడింది-

సరస్వతి తల్చుకోక పోతే యిది అయ్యేదికాదు! కూతుర్ని తల్చుకుంటూంటే సాంబయ్యగారి మనసులో ఒక్కమారు ఆనందం పొంగి పొరలింది-

అందం, తెలివి, చలాకితనం, పట్టుదల అన్నీ వున్నాయి సర స్వతిలో- ఆ విషయంలో మగపిల్లలైనా చక్రధరం, త్రివేది ఆమెకు ఏ రకంగానూ సాటిరారు- ఆ కారణం చేతనే కాబోలు సరస్వతి పెళ్ళి తనకాట్టే భారంకాలేదు-

పెళ్ళిళ్ళు చేసుకుని వెళ్ళిన చాలమంది ఆడపిల్లలు తల్లిదండ్రు లను మరిచిపోయి, భర్తలకు తగ్గ భార్యలుగానే అయిపోవడం, ఆ

గూటి పలుకులే పలకడం చూశాడు- కానీ సరస్వతి ఆ కోవకు చెందదు. ఆమెకు తనమీద మమకారం పోలేదనడానికి యింతకంటే నిదర్శనం యింకేం కావాలి?

తొలికథ రాసిన తర్వాత పదేళ్ళలో సుమారొక పాతిక కథలు రాసేడు- వాటిల్లో కనీసిం పది కథలైనా మంచివీ, నలుగురూ మెచ్చినవీ వున్నాయి.

“నీ కథలు కేవలం వూహాజనితాలు కావు సాంబయ్యా. వాటిల్లో జీవితం కన్పిస్తుంది- ప్రతికథా ఏదో ఒక సాంఘిక సమస్యను ప్రతిబింబిస్తుంది- ప్రజాజీవితాలకి అద్దం పట్టేదిలానే వుంటుంది- పాత్రల స్వరూప స్వభావాలూ, వాటి మధ్య ఏర్పడే సంఘర్షణ సహజంగా వుంటాయి,“ అనేవారు మిత్రులూ, శ్రేయోభిలాషులూ- ఆ విమర్శలే- ఆ పొగడ్తలే ఆ తర్వాత రచనలకు వూపిరి అయ్యాయి- అప్పట్లోనే కలిగింది తనదంటూ ఓ కథాసంకలనాన్ని వెలువరించాలనే కోరిక. కానీ పుస్తక ప్రచురణంటే మాటలా?

ఆ విషయమై తర్వాత ఎన్నెన్నో ఆలోచనలు చేశాడు. ఆ తర్వాత రాసిన కథల పారితోషికాల్ని ఒక చోట వుంచేడు. సరస్వతి పెళ్ళి నిశ్చయమైన సమయానికి సొమ్ము ఆ రెండు వేలకు దగ్గరగా పోగైంది. ఆ సొమ్ముతో పుస్తకానికి సరిపోయే కాగితం కొనేస్తే ప్రింటింగ్ ఖర్చులు తర్వాత చూసుకో వచ్చనుకున్నాడు. కానీ అనుకోని రీతిలో ఆ సొమ్ము పెళ్ళిలో ఖర్చయి పోయింది. తనకు ప్రాప్త ముంటే పుస్తకానికి సొమ్ము దానంతటదే సమకూరుతుందని ధైర్యంగానే వున్నాడు. మరోమారు అలా కూడబెట్టిన సొమ్ము కూడ చక్రధరం ఉద్యోగం కోసం సెక్యూరిటీ డిపాజిట్‌గా కట్టాల్సి వచ్చింది. అప్పుడూ బాధపడలేదు. తనకు తన కోరికలకంటె బాధ్యతల నిర్వహణే ఎక్కువను కున్నాడు.

చక్రధరం ఉద్యోగస్థుడై వెళ్ళేక తనాట్టే రచనలు చేయలేదు. ఏ పత్రికల వాళ్ళయినా అడిగితే ఒకటీ రెండూ— అంతే! అంతకు మించి లేదు. సరికొత్త ట్రెండ్స్ సెట్ చేసి, కల్పనా సాహిత్యపు పరిధినీ, పరిమాణాన్నీ అనూహ్యంగా మార్చేస్తున్న యీ కొత్తయుగపు రచయితల కాలంలో తనింతకంటే ఏం రాయనక్కరలేదు- ఇంత వరకూ సుమారుగా రెండువందల కథలు రాసేడు. గొప్ప కథలని చెప్పలేడు గానీ వాటిల్లో నలభై కథలైనా మంచివీ, మేధావి రచయితలు మెచ్చినవీ వున్నాయి.

మంచి కథలు అప్పటప్పటా పత్రికల్లో అచ్చయినా, అవన్నీ ఒక సంకలనంగా వస్తే గాని ఆ రచయిత యొక్క రచనా విశిష్టతనూ, కల్పనాశక్తినీ మేధావులు అంచనా వేయడానికి వీలుండదు. రచన కొంతకాలం భౌతికంగానైనా బ్రతికుండడానికి పుస్తకరూపంలో వచ్చి తీరాలి. ఆ కారణంచేత పుస్తకం వెలువరించాలనే కోరిక సాంబయ్యగారి మనసులోంచి తొలగిపోలేదు.

'సరస్వతి పూనుకోకపోతే యీ నాటికీ తనా విషయంలో అశక్తుడిగానే మిగిలి పోయేవాడు' అనుకున్నారు సాంబయ్యగారు.

సంక్రాంతికి నాలుగురోజుల ముందే వచ్చింది సరస్వతి. వస్తూ వస్తూ ఓ పెద్ద తెల్లకాగితాల బండిల్‌ని తెచ్చింది.

"మీ అల్లుడుగారు మీకిది సంక్రాంతి బహూమతిగా యిమ్మన్నారు నాన్నా" అంది తన గదిలో పెట్టిస్తూ. కాగితాలు నున్నగా తెల్లగా బాగున్నాయి. ఖరీదైనవనే అన్పించింది. 'మేప్‌లిథో' అంటారట ఆ కాగితాన్ని.

'బహూమతులు నేను అల్లుడికివ్వాల్సింది పోయి ఆయన నాకివ్వడ మేంటమ్మా' అన్నాడు.

మీ కథల్ని ఒక పుస్తకంగా వేయాలని మీరెప్పట్నించో అను

కుంటున్నారు కదనాన్నా. అందుకోసం వుంచిన డబ్బుకూడ నా పెళ్ళిలో ఖర్చయి పోయింది. ఆ విషయం ఆయనకెప్పుడో చెప్పేను." అంది సరస్వతి.

మనసు తెల్సుకుని ప్రవర్తించే భార్యా పిల్లలూ, అంతకంటె మంచి మనసున్న అల్లుడూ. నిజంగా ఎంత ఆనందించాడో.

ఆ మరుసటి నెలే చక్రధరం మూడు వేల రూపాయలకి తన పేర్న డ్రాఫ్టు పంపేడు.

"కాగితం ఎటూ వుంది కాబట్టి నీ కథల పుస్తకం ప్రచురణ మొదలెట్టెయ్ నాన్నా. అందాకా యీ సొమ్ము ప్రెస్ వాళ్ళకి అడ్వాన్సుగా యివ్వు. అవసరమైతే మళ్ళీ పంపుతాను" అంటూ ఉత్తరం రాసేడు. సెలవును సొమ్ము చేసుకునే సదుపాయం కొత్తగా వచ్చిందట వాళ్ళకి. తన ఖాతాలో వున్న సెలవును అమ్మేసి ఆ డబ్బును పంపేడు చక్రధరం.

ఆ ఉత్తరం చదువుతూంటే కళ్ళంట నీళ్ళు తిరిగాయి. "ఎవరి పిల్లలు! ఎవరిలోకం! పెంచి పెద్ద చేసే వరకే. రెక్కలొచ్చాక ఎగిరే పక్షులే! అనుకుంటారు గానీ అందరూ అలాకాదు. ముఖ్యంగా తన పిల్లలు తల్లిదండ్రుల మనస్సుల్నీ యిష్టాల్ని గ్రహించిన వాళ్ళు" అనుకున్నాడు.

"ఇంకేమండీ. ఎంచక్కా కూతురూ అల్లుడూ కాగితం యిచ్చేరు. కొడుకు డబ్బు పంపేడు. తొందరగా ఆ పుస్తకం పనేదో చూడండి" అని తొందర చేసింది పార్వతి.

"అవును నాన్నా. నేనూ యిప్పుడు ఖాళీయే కాబట్టి ప్రూఫులు చూడ్డం లాంటి పన్లు చేయగలను" అన్నాడు త్రివేది.

ఓ మంచి రోజు చూసి ఉన్న కథల్లో ఓ పాతిక కథల్ని తీసి.

విజయవాడ బయల్దేరేడు. దారిలో చిన్ననాటి స్నేహితుడు శాస్త్రి కలిస్తే కబుర్లు రచనలపైకి మళ్ళి, తను వెళ్ళే పని గురించి చెప్పేడు.

"బావుందయ్యా— ఇంత గొప్ప రచయితవి. నీకథలు నువ్వే పుస్తకం వేయించుకోడమేంటి? పబ్లిషర్లే వేస్తారు. కాస్తో కూస్తో ముట్టి జెపుతారు కూడ. వాకబు చెయ్యి. అమ్ముకోడం, సొమ్ము చేసుకోడం మనకి చేతకాని పని." అని ఓ ఉచిత సలహా పారేశాడు.

అతని సలహా ప్రకారం వాకబుచేస్తే.

"కథల పుస్తకాలీరోజుల్లో కొనేదెవరు మాష్టారూ - ఇప్పుడు వస్తున్నదీ మార్కెట్లో విరివిగా అమ్ముడౌతున్నదీ నవలా సాహిత్యమే- సస్పెన్సు, క్రైం, సెక్సు, సైంటిఫిక్ ఫిక్షన్-వీటిపై రాయండి. తప్పక వేస్తాం.ఎంత సాహిత్య సేవ చేస్తున్నా యిదీ వ్యాపారమే కదసార్." అన్నాడొక పబ్లిషరు.

ఇంచుమించు అదే భావాన్ని వెల్లడించేరు మరికొందరు పబ్లిషర్లు, అయితే "మీరు వేయించుకుంటామంటే అందంగా అచ్చువేసి యిస్తాం" అని హామీ యిచ్చేరు.

మొత్తానికి పుస్తకానికయ్యే ఖర్చు తెల్సుకుని కొంత అడ్వాన్సు యిచ్చి సరిపడా కాగితం, కొన్ని కథలూ కూడా యిచ్చి తిరిగి వచ్చేడు. సరిగ్గా అప్పుడు ఎదురైంది ముఖచిత్రం సమస్య.

"ముఖచిత్రం కమర్షియల్‌గా వేయించండిసార్. పుస్తకాలు అమ్ముడవ్వాలంటే ముఖచిత్రం ఆకర్షణీయంగా వుండాలి" అన్నాడు పబ్లిషరు.

ప్రముఖ చిత్రకారుడు భారవిచేత ముఖచిత్రం వేయించుకున్నా డెప్పుడో. ఆయన చిరునామా కనుక్కుని, ఇంటికొచ్చేక ఆయన పేర్న ఓ నూట పదహార్రూపాయలకు డ్రాఫ్టు పంపుతూ బొమ్మ వేయవల సిందిగా కోరుతూ వుత్తరం రాసేడు - వారం తిరక్కుండానే భారవి

నుండి కబురొచ్చింది. ముఖచిత్రం డ్రాయింగుతో పాటు ఓ వుత్తరం తను పంపిన డ్రాఫ్టూ ఉన్నాయందులో.

"మాష్టారూ. మీ దగ్గర చదువుకున్న వేలాది మందిలో నేనూ ఒకణ్ని. మీ పుస్తకానికి ముఖచిత్రం వేయడమే అదృష్టంగా భావిస్తున్నాను. పుస్తకం అచ్చయి వస్తే మీ సంతకంతో ఒక కాపీ పంపితే దాచుకుంటాను" అంటూ రాశాడు.

మనుషుల్లో మంచివాళ్ళుంటారు. తన శిష్యుల్లోనూ చెప్పుకోదగ్గ ఆణి ముత్యాల్లాంటి వాళ్ళున్నారు. అనిపించింది సాంబయ్యగారికి.

* * *

ఇన్నాళ్ళకి....తను కోరుకున్న పుస్తకం చేతికొచ్చింది. దీని వెనుక తను కథలు రాసి పడిన కష్టంకంటే పిల్లల అభిమానాలే ఎక్కువగా అనిపించాయి.

ఆ వెంటనే పుస్తకాలు ప్రెస్ నుండి వచ్చినట్లు సరస్వతికి, చక్రధరానికి ఉత్తరాలు రాసి పడేశారు సాంబయ్యగారు.

మూడోరోజు ఉదయమే సరస్వతి వచ్చింది.

"ఎప్పుడెప్పుడా అని ఎదురు చూస్తున్నాను. ఏది నాన్నా నీ పుస్తకం" అని అడిగింది గుమ్మంలోకి అడుగు పెడుతూనే. తను భద్రంగా పేక్ చేసిన మొదటి పుస్తకాన్ని కూతురి చేతికందించారు సాంబయ్యగారు. విప్పి అందంగా వచ్చిన పుస్తకాన్ని చూసి ఆనందపడింది సరస్వతి. తర్వాత పేజీ తిప్పింది. మొదటి పేజీలో ఆకుపచ్చ యింకు పెన్నుతో రాసిన పదాల్ని చదివింది.

"ఇది సరస్వతీ కటాక్షం. అందుకే ఇది నా తల్లి సరస్వతికి ప్రేమతో" అని వుంది.

"ఇదేమిటి నాన్నా. ఇది నా కాపీనా" అంది.

అవునన్నట్లుగా తలూపేడు సాంబయ్యగారు.

"పుస్తకాలు అప్పుడే ఎవరికీ యివ్వకు నాన్నా. ఆవిష్కరణ సభ జరపాలిగా! ఆ తర్వాతే ఎవరికైనా యిద్దువుగాని" అంది.

"నా పుస్తకానికింకా ఆవిష్కరణేమిటమ్మా. అదిప్పుడే నాతల్లి సరస్వతి చేతుల మీదుగా జరిగిపోయిందిగా" అంటూ నవ్వేరు సాంబయ్యగారు.

"బావుంది నాన్నా. నాకేంతెల్సూ. నీ పుస్తకాన్ని సాహితీపరులెవరో ఆవిష్కరించాలి. గొప్ప రచయితలు ఆ పుస్తకంలోని గొప్పదనాన్ని నలుగురికీ విప్పి చెప్పాలి. నీ పుస్తకం యొక్క గొప్పదనం నలుగురికీ తెలియాలంటే ఆవిష్కరణ జరిపి తీరాలి. మీ అల్లుడుగారి కోరిక కూడా అదే" అంది. సాంబయ్యగారు ఆలోచనలో పడ్డారు.

పార్వతి, త్రివేది కూడ అదే అభిప్రాయాన్ని బలపరచారు.

ఆ మర్నాడే చక్రధరంనుండి ఉత్తరమొచ్చింది. పుస్తకాన్ని వెంటనే చూడాలనిపించినా ఆఫీసులో ఆడిట్ పార్టీ వుండటాన రావడానికి వీలుపడలేదనీ, వచ్చినప్పుడు తేగలననీ....రాశాడు.

ఆ రాత్రి బాగా ఆలోచించారు సాంబయ్యగారు. తన అభిప్రాయంకంటే పిల్లల కోర్కె తీర్చడమే సబబనిపించిందాయనకు అయితే ఆవిష్కరణ జరిపించడమంటే ఎవరింట్లో వారు పండగ జరిపించుకున్నట్లు కాదు. పుస్తకం ఆవిష్కరించడానికి యోగ్యులైన వారు కావాలి. ఒకరిద్దరు వక్తలుండాలి. వారి గౌరవార్థం పూలదండలు, గుచ్ఛాలు వుండాలి. సభావేదిక వుండాలి. అన్నిటికంటే ఇది తిలకించి, విని ఆనందించే సహృదయ ప్రేక్షకులుండాలి. వీటి ఏర్పాట్ల కోసం ఒకర్ని ఆశ్రయించక తప్పదు. అది తన మనసుకు నచ్చనిపని!— దీర్ఘంగా నిట్టూర్చేరు సాంబయ్యగారు.

మర్నాడు విషయాన్ని తోటి ఉద్యోగస్తుడైన కృష్ణమూర్తితో చెప్పేడు. కృష్ణమూర్తి వయసులో తనకంటే చిన్నవాడూ, సాహిత్యాభి-

లాషీ. అంతా విని. "పుస్తకావిష్కరణ జరిపించాలి మాష్టారూ—కొత్త యింటికి గృహప్రవేశంలా కొత్త పుస్తకానికి ఆవిష్కరణ కూడా ముఖ్యమే. ఆ ఆచారం పూర్వంనుండే వస్తోంది. గ్రంథ రచయిత పాఠకులకు పరిచయం కావడానికి అది దోహద పడుతుంది. అటు ప్రచారం ఇటు వేడుక రెండూ జరుగుతాయి. పోతే ప్రచారం అవసరం లేని పేరున్న గ్రంథకర్తలే ప్రచురించిన తమ ప్రతి పుస్తకాన్ని వూరూరా ఆవిష్కరించుకుంటుంటే, జీవితకాలంలో ఒకటి రెండు పుస్తకాలు తప్ప వేయించుకోలేని మీ వంటి వారు తప్పని సరిగా ఆవిష్కరించాలి. ఏర్పాట్లంటారా ఆ సంగతి నా కొదిలెయ్యండి. మన వూళ్ళోనూ ఓ సాంస్కృతిక సంఘముంది. వాళ్ళే సభను ఏర్పాటు చేస్తే బావుంటుంది. ఆ సంఘ కార్యదర్శికి ఈరోజే మిమ్మల్ని పరిచయం చేసి విషయం చెబుతాను" అన్నాడు కృష్ణమూర్తి.

సాంబయ్యగారు ఏం మాట్లాడలేదు. సరేనన్నట్లు తల పంకించేరు.

ఆ సాయంకాలమే కార్యదర్శి వెంకట్రావుకి సాంబయ్యగార్ని పరిచయం చేసి సంగతిని వివరించేడు కృష్ణమూర్తి.

సాంబయ్యగారు ఆంధ్రదేశంలో గల గొప్ప కథారచయితల్లో ఒకరనీ, ఆయన పుస్తకావిష్కరణ సభ జరపడం ఆ వూరి ప్రజల అదృష్టమనీ చెప్పేడు- అయితే అంతా విని.

"బాగానే వుందండీ- కవుల్నీ రచయితల్నీ గౌరవించొచ్చు. కానీ వున్న సొమ్మంతా శ్రీరామనవమి నవరాత్రులకే ఖర్చయి పోయింది- మంచి కార్యక్రమాలు జరిపించడమే మా వంతుగానీ చందాలెవరిస్తున్నారు చెప్పండి? ఫండ్స్ కూడేక, కావలిస్తే వినాయక నవరాత్రుల్లో యీ తంతూ జరిపించేద్దాం- జనం కూడ వస్తారు- ఖర్చు కూడ ఆ లెక్కలోకి పోతుంది" అంటూ తేల్చేసేడాయన.

ఆ జవాబు విని కృష్ణమూర్తికి నోట మాట రాలేదు. కాస్త తేరుకున్నాక నచ్చజెప్పడానికి ప్రయత్నించేడు.

"ఖర్చుకూడ అట్టే ఏం వుండదు సార్- నాలుగు పూలదండలు. అంతే! రచయితకీ ఆవిష్కర్తకీ కావాల్సిన శాలువాల సంగతి ఆయన అభిమానులు చూసుకుంటారు. మీరు పెద్దలను రప్పించి సభ ఏర్పాటు చేస్తే చాలు. ఇన్విటేషన్ల ఖర్చు కావలిస్తే మా స్కూలువాళ్ళం పెట్టుకుంటాం- సాంస్కృతిక సంఘం కాబట్టి యీ సాహితీ ఉత్సవం మీ చేతుల మీదుగా జరిపిస్తే బావుంటుందని నా వూహ."

కార్యదర్శిగారేం కొరుకుడు పడలేదు.

"అది మాత్రం తప్పకవదా చెప్పండి. సాహితీ సభలకు రాజకీయ నాయకులొస్తారా? కాకపోతే ఎవర్ని పిలవాలి? డబ్బే ఎలాగోలా పోగెయ్యవచ్చు. సాహిత్య సభలకు యిరుపక్షాల జనాన్ని పోగెయ్యడం కంటే"

ఇక అక్కడ పని అయ్యేలా లేదని వచ్చేశారు. ఆ తర్వాత మరో చోట కూడ ప్రయత్నించి విఫలుడయ్యేడు కృష్ణమూర్తి.

సాంబయ్యగారికి తల కొట్టేసినట్లయింది. ఈ బాధ భరించే కంటే పిల్లలకే ఎలాగో నచ్చజెప్పుకోవచ్చనుకున్నారాయన.

ఆ మర్నాడు బజార్లో సాంబయ్యగారికి వెంకటప్పయ్య కన్పించేడు. "ఏంటోయ్- పుస్తకమేదో అచ్చేయించి ఆవిష్కరణ కోసం తిరుగుతున్నావటగా! ఎంతవరకూ వచ్చింది" అంటూ ఎగతాళిగా ప్రశ్నించేడు.

వెంకటప్పయ్యకి తనో పెద్ద కవినని అహంభావం- గిరజాల జుట్టూ, నిరంతరం వంటిమీద పట్టు లాల్చీ, శాలువా- కానీ అతనేం రాస్తాడో అతనికే తెలీదు. పండగల మీద, నాయకుల మీద కవితల్లల్లుతాడు. తనకు తప్ప కవిత్వం రాయడం మరెవరికీ చాతకాదంటాడు.

కవితలల్లటం అల్లాటప్పా విషయం కాదు. అది యీ వెంకటప్పయ్యకే చెల్లింది- అని మీసం మెలేస్తాడు.

సాంబయ్యగారేం మాట్లాడకపోడం చూసి, "ఎందుకొచ్చిన ఆవిష్కరణలులే- బోలెడు డబ్బు ఖర్చు- నువ్వు చెయ్యలేవు- దానివల్ల కలిసొచ్చేదీలేదు-" అనేసి తనదార్న చక్కాపోయాడు.

ఆ వూళ్ళో వెంకటప్పయ్యని చాల మంది కవిగా గుర్తిస్తారు. ఆ గుర్తింపుకోసం అతను చాలా హంగామా చేస్తాడు. అతనికి రాజకీయ వర్గంలో కూడ పలుకుబడి వుంది. ఎవర్నెలా లోబర్చుకోవాలో, ఎవరిచేత పనులెలా చేయించుకోవాలో అతనికి బాగానే తెల్సు. ఏదో ఒక రకమైన గ్రాంటుతో మూడేళ్ళకోమారు ఓ పుస్తకాన్ని ప్రచురిస్తూంటాడు. దానికి ఆవిష్కరణ సభ ఏదో ఒక వూళ్ళో జరిపిస్తూనే వుంటాడు. ఒకే పుస్తకానికి చాలచోట్ల ఆవిష్కరణలు జరిపిన ఉదంతాలూ వున్నాయి. ఓమారొక ఆవిష్కరణ సభకి వెంకటప్పయ్య స్వయంగా పిలిస్తే వెళ్ళేరు సాంబయ్య- సభ భారీఎత్తున జరిగింది- ఒక మంత్రిగారు ముఖ్యఅతిథి. మరో మంత్రిగారు ఆవిష్కర్త- స్థానిక ఎమ్మెల్యేగారు వక్త- వీరుకాక వేదికమీద మరో సినీ నిర్మాత వెంకటప్పయ్య సరేసరి- అందరికీ నిలువెత్తు గులాబీ దండలు- ఎందరో ఫొటోగ్రాఫర్లూ ముందు వరసలో పత్రికా విలేఖరులూ- అయితే మంత్రులిద్దరికీ సాహిత్యం గురించి ఏమీ తెలీదు, ఏవేవో మాట్లాడేరు, సహజధోరణిలో. వాగ్దానాలేవో చేసేరు- కవిగారి బాహ్య సౌందర్యాన్నీ గుణాల్నీ ఒకరు పొగిడితే మరొకరు దుశ్శాలువ కప్పి సత్కరించేరు. దానికి జవాబుగా ఆవిష్కరణ తంతు అయ్యేక వెంకటప్పయ్య కూడా తన శక్తి మేరా వేదిక మీది అందర్నీ పేరు పేరునా పొగిడేడు. అటువంటి వారి అండదండలుండడం వల్లే తను

కవిత్వాన్ని రాయగలుగుతున్నానన్నాడు. వారి అభిమానముండాలేగాని ఏడాదికో పుస్తకాన్ని తను ప్రచురించగలనన్నాడు. సభ అవుతూండగా హాల్లోని జనాన్ని చూసి ఆశ్చర్యపోయారు సాంబయ్యగారు- పట్టుమని పాతిక మందైనా లేరు- వీళ్ళకోసమేనా ఈ హడావుడంతా అనిపించింది. ఆ మర్నాడు అన్ని పత్రికల్లోనూ ఆవిష్కరణను గురించిన వార్తలు ఫోటోలతోసహా ప్రచురింపబడ్డాయి.

ఆ వెంకటప్పయ్యే యిప్పుడు తనకు పద్దని సలహా యిస్తున్నాడు- నిట్టూర్చారు సాంబయ్యగారు.

ఓ మారు తన కథకి బహుమతొచ్చిందని చెబితే వెంకటప్పయ్య చాల అపహాస్యం చేశాడు.

"నువ్వేం అనుకోకుగానీ ఈ రోజుల్లో సాహిత్యపు విలువలు బాగా పడిపోయాయి" అంటూ చాలా చాలా విషయాలపై తన అక్కసును వెళ్ళబుచ్చాడు.

అప్పుడూ తనేం బాధపడలేదు. వెంకటప్పయ్య తత్వం తనకు తెల్సు- 'ఎదుటి మనిషిలోని విలువను గ్రహించి గౌరవించే సంస్కారం అందరికీ వుండదు' అనుకొని సరిపెట్టుకున్నాడు.

ఏవేవో ఆలోచనలతోనే ఆ రాత్రి సగం వరకూ గడిపేశారు సాంబయ్యగారు.

మర్నాడు స్కూల్లో హెడ్‌మాస్టరుగారు పిల్చి, "మీ పుస్తకం అచ్చయి వచ్చిందటగా- వచ్చే నెలలో మన స్కూల్‌డే ఎటూ వుంది- ఆ సమయంలోనే మీ పుస్తకం ఆవిష్కరిస్తే బావుంటుందనుకుంటున్నాను- మీరు సరేనంటే...." అంటూ ఆగేరు.

సాంబయ్యగారికా పరిస్థితి యిబ్బందికరంగా తోచింది.

"చాలామంది విద్యార్థులకీ, కొంతమంది పేరెంట్స్‌కి కూడ మీరంటే గౌరవభావం వుంది. కలెక్టరుగారు తప్పకుండా వస్తారు-

సభ గొప్పగా వుండకపోవచ్చు- కానీ మీరంటే అభిమానమున్నవారి మధ్య మీ పుస్తకావిష్కరణ జరుగుతుంది-" అన్నారు హెడ్‌మాష్టర్ గారు.

విషయమంతా ఆయనతో కృష్ణమూర్తి చెప్పినట్లు గ్రహించేరు సాంబయ్యగారు- అయినా దేనికీ ఆయన పెదవి కదపలేదు- కానీ ఆయన మౌనాన్ని అర్ధాంగీకారంగానే తీసుకున్నాడు హెడ్‌మాష్టర్ గారు.

* * *

ఇల్లంతా సందడిగా వుంది.

ముందురోజే సరస్వతి, ఆమె భర్త వచ్చారు- చక్రధరం కూడ భార్యాపిల్లలతో వచ్చేడు.

సాయంకాలం ఆవిష్కరణ సభ.

మధ్యాహ్నం భోజనంచేసి మంచంమీద నడుం వాల్చారు సాంబయ్యగారు-ఉదయం తలంటు పోసుకున్నారేమో నిద్ర బాగా పట్టేసింది. మనసు. శరీరం ఎక్కడెక్కడికో తేలిపోతున్నట్లనిపించిం దాయనకు.

సాయంత్రం సభా ప్రాంగణం అందంగా అలంకరింపబడింది- ప్రస్తుత విద్యార్థులూ, పూర్వం ఆయనవద్ద చదువుకుని గొప్పవారైన వారూ, విద్యార్థుల తల్లిదండ్రులూ ఎందరో వచ్చారు. సభకు-పుస్తకం మీద అభిప్రాయం చెప్పేందుకు ఓ ప్రముఖ రచయిత, ఒక విమర్శకుడూ వచ్చారు. కలెక్టరు గారే యింకా రాలేదు. సాంబయ్యగారికోసం యింటికీ కారు పంపించేరు- అయితే ఆ సమయంలో సాంబయ్యా గారింట్లో కలకలం మొదలైంది. అది నెమ్మదిగా ఏడుపులూ, పెడ బొబ్బలుగా మారింది. ఎవరెవరో ఏవేవో అంటున్నారు- ఆశ్చర్యా

పోతున్నాడు- సానుభూతి ప్రకటిస్తున్నారు- "పాపం.... ఆవిష్కరణ
జరగకుండానే...." అంటున్నారెవరో!

త్రుళ్ళిపడి లేచారు సాంబయ్యగారు- అదంతా కలే అనుకుంటే
నమ్మలేనట్లుగా వుందాయనకు.

ఆ సాయంకాలం పోస్టుమేన్ వచ్చి రెండు కవర్లిచ్చి వెళ్ళేడు.
అందులో ఒకటి కలెక్టర్‌గారి నుంచి వచ్చింది.

ఆ కవర్ని విప్పి చదవడం మొదలు పెట్టేరు సాంబయ్యగారు

"మాష్టారూ! పూవనంలాంటి విద్యాలయంలో రేపటిపౌరులైన
పిల్లల సమక్షంలో మీ పుస్తకానికి ఆవిష్కరణంటే ఆనంద మనిపిం
చింది—— కానీ మాష్టారూ మీ పుస్తకం ఆవిష్కరించడానికి నేను
తగను—— నేను మీ దగ్గర విద్య నేర్చుకున్నాను మాష్టారూ—— అంతే
ను మీ అభిమానిని కూడ. మీ కథల కటింగ్స్ చాలా నాదగ్గరున్నాయి
త్రికల్లో మీ కొత్త కథ చదివిన ప్రతిసారీ మీరు నా ముందు నిలు
రు- నిజం మాష్టారూ- మీరు కథలు రాయడం తగ్గిస్తే బాధపడే
ళ్ళలో నేనొకడిని- అంతర్జాతీయ స్థాయిలో అవార్డులు పొందాల్సిన
మీ కథలు యితర భాషల్లోకి వెళ్ళలేదన్న బాధతో. వెళ్ళాలనే కోరికతో
ఈ మధ్యే మీ కథలు కొన్నిటిని ఇంగ్లీషులోకి అనువదించి ఒక పుస్త
కంగా తీసుకురావాలనుకుంటున్నాను-

అయితే మాష్టారూ పుస్తక ఆవిష్కరణ విషయంలో నాదో
చిన్న మనవి- పై నెలలో జ్ఞానపీఠ్ అవార్డు పొందిన ప్రముఖ బెంగాలీ
రచయిత ఒకరు రాజధాని వస్తున్నారు- ఆ సందర్భంలో స్థానిక రచ
యితలతో, కవులతో ఒక సాహితీ సదస్సు కూడ ఏర్పాటవుతోంది-
ఆ సాహితీ ప్రాంగణంలో మీ పుస్తకాన్ని వారి చేత ఆవిష్కరింప
జేయాలని వుంది. వారికి మన కథలంటే అమితమైన మక్కువట-

వీలైతే నేను తర్జుమా చేసిన మీ కథలను ముందుగా వారికి పంపి వారి అభిప్రాయాలను సేకరించాలని కూడ వుంది-

ఇవన్నీ నా అభిప్రాయాలు మాత్రమే- మీ అనుమతి కోసం ఎదురు చూస్తుంటాను—"

ఆ ఉత్తరాన్ని రెండు మూడు మార్లు చదివేరు సాంబయ్యగారు. ఆయన మనసు ఆనందడోలిక లూగింది- అంతరాంతరాళంలో కలిగిన స్పందన శరీరానికి కొత్త వుత్సాహాన్నిచ్చింది. ఇప్పటి జిల్లా కలక్టరు మధుసూదనం ఒకప్పుడు తన శిష్యుడే అవడం ఆయనకెంతో గర్వాన్ని కూడ కలిగించింది-

ఒక్కక్షణమాగి, రెండో కవర్ని కూడ చేతిలోకి తీసుకుని విప్పేరు.

మాననీయ మార్గదర్శక రచయితలైన శ్రీ సాంబయ్యగారికి.

అప్పుడెప్పుడో ప్రచురింపబడ్డ మీ 'బ్రతుకు బాట' కథను నేను యిటీవలే చదవటం తటస్థించింది. అందులో మీరు విపులీకరించిన జీవిత సత్యం, అవ్యాజమైన మానవత్వం, జీవన గమనంలో దగాపడ్డ, నిరాశ్రయ జీవికి మీరు చూపిన మార్గం, గమ్యం నాకెంతగానో నచ్చాయి- నా మనసుకు పట్టిన కథ అది- అస్తవ్యస్తమైన నా బ్రతుక్కి ఓ మార్గాన్ని చూపించిన కథ అది- నా బ్రతుకిప్పుడు చక్కబడిందంటే దానిక్కారణం మీరూ. మీకథే.

మీవంటి గొప్ప రచయితల కథలు ఇంతవరకూ ఎందుకు చదవలేదా అని బాధపడుతున్నాను. మీ రచనల కోసం అన్వేషిస్తున్నాను. అనుమతిస్తే త్వరలోనే మిమ్మల్ని కల్సుకోవాలనుకుంటున్నాను- మీరు చూపిన మార్గంలో పయనిస్తూన్న- ధనంజయ."

పత్రికాఫీసు నుండి రీడైరెక్ట్ కాబడి వచ్చిందా ఉత్తరం- మరో

మారు చదివారా ఉత్తరాన్ని సాంబయ్యగారు– అతని కళ్ళలో సన్నని నీటిపొర జేరింది– అది మనసులోంచి తన్నుకొచ్చిన ఆనందపుపొర!

తను రచయితగా కృతకృత్యుడయ్యాడనడానికి యీ నిదర్శనం చాలు! మధుసూదనం వంటి ప్రతిభావంతులైన విద్యార్థులు, ధనంజయ వంటి పాఠకులు ఏ ఉపాధ్యాయుడికి గాని ఏ రచయితకు గాని ఒక్కరుంటే చాలు నన్పించింది.

అవి చాలు తనకు! ఈ యిద్దరి మనసుల్లో తనకూ తన రచనలకూ ఉన్న ఆ స్థానం చాలు!

తన పుస్తకానికిక ఆవిష్కరణ జరక్కపోయినా ఫర్వాలేదు– తన రచనలు యిటువంటి ఎందరి హృదయాల్లోనో ఎప్పుడో ఆవిష్కరింపబడి వుంటాయి!– అనుకున్నారాయన చమర్చిన కళ్ళను ఒత్తుకుంటూ–

0 0 0

సాంబయ్యగారు అనుకున్నట్లే ఆయన పుస్తకానికి ఆవిష్కరణ మహోత్సవం జరగలేదు–

ఆయన ఉత్తరం చేరేలోగానే మధుసూదనం దూర ప్రాంతానికి మరో హోదాలో అనుకోకుండా బదిలీ అయి వెళ్ళిపోయేడు. ✻